

מלכך ביצות וייתושים.

לאחר מכן, בבית-הספר העממי בתל-אביב, התרחבה והתעמקה תמונה זו. המתיישבים באו לארץ ריקה והפי ריחו את שממותיה. אמנם, פה ושם היו בארץ ערבים, מיסכנים ומרודים. אך המתיישבים רצו להביא להם כר כה; לרפא את מחלותיהם ולהעניק להם דוגמה של קידמה. ואילו האפנדים (או שמענו הרבה על „אפנדים“, שנהר שבו לבעלי-אחוזה מרושעים) חששו מן הקידמה הישר-דית, ועל כן הסיחו את הערבים, שהתנפלו עלינו כפראי-מידבר כדי לרצחנו נפש.

לא לקחנו דבר בכוח. בכוח, קנינו את הכד ביד כסף טוב, במחיר מופקע. כי אנשי-שלוש אנחי ננו. אינו ראו אותנו הערבים כפי שאנו כאמת, היה שורר השקרים הנצח.

באה מלחמת-חש"ת. אנחנו היינו המותקפים. במהלך המלחמה נעלמו רוב הערבים מן השטחים שכבשנו. ואחרי המלחמה לא הנחנו להם לחזור. הייתי חייל ב„שועלי שמשון“ (או עוד לא קראנו לזה „סירות“). והשתתפתי במיבצעים רבים שמטרתם המוצהרת היתה לסלק את הערבים מהכפרים, שנעלמו לאחר מכן מעל פני האדמה. **אבל הרי לא רצינו במלחמה זו. ומנהיגי ערב אמרו להם לברוח. הם קיוו לחזור אחרי השמדתנו. ומלחמה היא מלחמה.**

הושבנו מאות אלפי פליטים יהודיים, ניצולי השואה, בשטחים שהיו לפתע ריקים, ובערים ששינו כן-לילה את צביונם. עכשיו דבר אין להכיר, על המישלש יושבת עיר, טאראם טאראם.

המצפון היה שקט. היינו בסדר. אולי צייץ קול דיקק של ספק בתחתית תת-הכרתנו, אולם הקול נבלע בה-מולת היצירה הלאומית הגדולה.

עד שהחליט מי שהחליט („מי נתן את ההוראה?“) לעשות את המעשה כפיתחת-רפיה.

טבנקין, גלילי

וקצין בכיר מאוד

המעשה כפיתחת-רפיה היה שטוט. גס, ברוטאלי. הוא נעשה בסתר, אך תוך כמה ימים הפכנו כולנו לעדיו.

חילי-הפרשים של ארצות-הברית ירד על הכפר בהט-תערות מרהיבות-עין, הדגל מתנופף ברוח, החוצרה חשלי-הבת את הדם, החרבות שלופות ונצוצות בשמש... **לא, זה היה שם. לא אנצלנו.**

צה"ל הקיף את יישובי הברווים, הוא סתם את הי-בארות, שכמה מהן נחפרו בעזרת המימשל הצבאי עצמו. הוא השמיד את המטעים, שאחדים מהם ניטעו בעזרת מדריכים ישראליים, הברווים, גברים נשים וטף, הועמסו תוך דקות על המשאיות והושלכו הרחק מן המקום. בלב הגוף הריק.

דובר ביטחון. אולם טעמי-הביטחון לא עמדו ב-מיבחן הניתוח הרציני, הדבר נעשה כדי לפנות שטח להתנחלות (כעשוי כבר אין מדברים על „התיישבות“) של יהודים, שלפחות חלק מהם אינם אלא רודפי-בצע ומשתמטים ממט בגליל-לב.

שטוט, ברור, גם: נישור אוכלוסייה ערי בית כרי לפנות מקום להתנחלות יהודית — בימי שלום, באכזריות, ללא תמורה, רק אחרי שקמה השערוריה, הוחלט „הפצות“, ו„לשקם“ — במקום אחר.

זה היה ההלם הראשון. יתכן שהיה נשאר הלם חולף, ונדחק לתת-ההכרה, לולא ההלם השני, הגורלי.

כאשר נודע הדבר, לא אצה הממשלה לתקן את הי-מעוות, להחזיר את המנושלים למקומם, להתנצל ולבקש סליחה. הן מן הברווים, הן מן הציבור הישראלי, שבשמו נעשה הדבר.

היפך, הממשלה הסתייגה בשפה רפה מן ה„חריגים“ (הפרטים הברוטאליים ביותר של הביצוע), אך הצדיקה בהחלט את המעשה עצמו. מדבריהם של דוברי הממשלה נסתבר שבעיניהם אין זו אלא המשך ישיר ומובן-מאליו של מיפעל ההתיישבות הציניתי, מאז ועד היום.

בראש הדוברים עמד ישראל גלילי, איש הקיבוץ המאוחד, חבר קיבוץ נען עד היום, שצריך לדעת מה טיבו של מיפעל ההתיישבות, ואם כי לא היה עדיראייה לראשית, הרי היה תלמידו וחסידו של אחד מאבירי-אבות ההתיישבות, יצחק טבנקין.

וכאן מתחילות השאלות. טבנקין הוקן — האם לא היה בימיו האחרונים ראשון נביאי התנועה למען ארץ-ישראל השלמה? ואם גלילי, ממיטבו, מצהיר כי מעשה פיתחת-רפיה הוא המשך מיפ-על-ההתיישבות — מה לו מלמד על אותו מיפעל מראשיתו? ואם הוא אומר שזכותנו לתל-אביב אינה עולה על זכותנו לצוה, עיר ערבית טהורה, עיר קיימת, שכל בתיה ואדמותיה שייכים לערבים חיים — מה זה מלמד? **פתאום, במכה אחת, פורץ סידון של שאלות מלב רבים וטובים — כמו סידון של קיטור שהיה כנזא בסירייה-חקה.**

ואין זה מיקרה שהוא פורץ תחילה מלב חברייה-קיר בוצים. גם אין זו צביעות מצד צעירים עובדי-אדמה, היושבים על קרקע שהיתה פעם ערביית, דווקא בשל כך היו הספקות הבלתי-מודעים חוקים יותר בליבם, קרובים יותר לפני השטח — והם התפרצו הווצה בעוצמה רבה מאשר אצל בני העיר, אשר קמה על הדיונות הריקות שמצפון ליפן. השאלות צובאות על הדלת, מטרידות, תובעות מענה.

מייבשי הביצות: כמה אדמות היו ריקות מאדם?

אני מאמין שיש דרך שדישית, דרך ללא שקר ורלא ייאוש.

עלינו ללמוד מה קרה בארץ. לסלק את הקשרים המוסכמים, לחקור את האמת לפרטיה, לדעת מי ישב בארץ, ומה קרה לו.

אנחנו נגדה שבהימדתנו מעוול שנעשה לנו, עוול נורא ומזווע, באנו ועשינו עוול לעם אחר, שלא היה לו חלק בפשע ההוא.

את אשר היה — אין להשיב. אבל יש להכירו ולהכיר בו, ובמידה שנתרו ספיחים של עוול שלא באו על תי-קונם — פליטים שנשארו עקורים אחרי ימי דור, עם שלא לחרותו הלאומית — שומה עלינו להביא לתיקון, ויש בידינו ובכוחנו להביא לתיקון.

בהכירנו בעוול, וגם כפיכות שגרמו לכך, נגיע ליחס מאוזן יותר, בריא יותר.

נוצר בארץ מצב, שאין לשנותו מבלי לגרום לעוולות נוראים הרבה יותר:

וזוהו המצב: שני עמים חיים בארץ זו. שני עמים חיים, המורכבים מבני-אדם, מנשים ויודים; שני עמים נושאי תרבויות ייחודיות, הזכאים לחופש לאומי ואישי.

הקו המשתמע מפרשת פיתחת-רפיה הוא פשע. מכיוון שהוא מוביל לשיעבוד, לנישולו או לגירושו של העם הפלסטיני.

לא חשוב כלל אם זהו המשך של קו שהוביל מגדר דגניה עד לגדר רפיה, כפי שטוען גלילי, או זהו שקר גס. חשוב הוא מה אנחנו עושים מהיום והלאה?

והצינוני הוא: להפסיק!

אם יקום היום מישהו ויאמר שיש לחסל את מדינת ישראל ואת היישוב העברי, לפני שהקמתה היתה כרוכה בעוולות — הרי גם הוא מצדיק פשע. כי מי שחי היום בארץ, ילדי הארץ ובני העולים, בוודאי לא היו שותפים לעוול זה. המדינה קיימת, האומה השתרשה בארץ — וכך יהיה.

נישו זו, ללא שקר ורלא ייאוש, בוודאי אינה מושלמת מבחינת המוסר המופשט. קל יהיה להוכיח שאני מסתכך כנאן באיי-מוסריות תיאורטית. לא אכחיש זאת. אני טוען בשם מוסר מעשי, מוסר הבא למנוע עוול היום ומי-חר, ורלא דווקא לכנות את עוולות האתמול.

הבו לנו יפיונפש!

אני מאמין קטן:

ענייני-מוסר נחשבים בארץ לעיסוקם של „יפיונפש“ (מין קללה שהשתמש בה נמצא מקלל את עצמו). ביצור עיסטים ואנשי-מעשה, מוטי פרידמנים ומשה דיניים, בטוחים שאלה הם דברים בטלים.

נוכחנו לדעת שאין זה כך. ראינו זאת די-אחרונה באמריקה. אנחנו מתחילים לראות זאת בארץ.

שום אדם, שום חברה אינה יכולה לשגשג כשהיא מאבדת את ההרגשה שהיא בסדר, כשהיא חולה להיות „שלמה עם עצמה“. איני יודע עם הנורמות היסודיות של המוסר הן פרי התרבות, או מורשה של אבות קד-מונים, ואולי אינסטינקט ביולוגי שעבר אלינו מאבות אבותינו בעולם החיות — עובדה היא שכולנו חשים בנורמות אלה, כאשר אנו מתעלמים מהן לאורך ימים. אנו מתחילים לאבד את שלותנו, את חדות חיינו, את ההרגשה שאנחנו „בסדר“.

החברה הישראלית התחילה לאבד הרגשה זו. הדבר ניכר בכל שטחי החיים. הספק בצדיקת מעשינו בעבר הוא לדעת, אחד הסיבות העיקריות, אם כי הפחות מר-דעות, לכך.

אז נכרה מן הספק. הבה נתמודד עימו — בלי היסטריה, בלי עיוות נפשי, תוך נכונות לעמוד בהתחייבות מוסרית, לאומית ואישית. ואם הגדר של רפיה עוררה בנו נכונות זו — לפחות יש בה ברכה אחת.

האם היתה הארץ ריקה ושוממה, כאשר באנו אליה?

אנו עוברים במרחבי הגדה המערבית, והנה כל שעל אדמה מעובד, וכל מיטטח של כמה מטרים מרובעים, במורד של החר, הפך לטראסה ומנוצל עד תומו.

האם היה זה אחרת בראשית המאה? ה-אם רבק הערבי אז פחות באדמתו, ממנה הרי ציא את לחמו הדי?

לפני 81 שנה כתב עדי-ראייה, אחרי ביקור בארץ: „רגילי אני להאמין בחו"ל, כי הערבים הם כולם פראי-מידבר, עם הדומה לחמור, ואינם רואים ואינם מבינים את הנעשה סביב להם... עלינו להיות זהירים בהנהגתנו עם עם נוכרי, שאנו באים לגור בתוכו מחדש, להתהלך איתו באהבה ובכבוד, ואין צריך לאמר בצדק ובמישפט. ומה עושים אחינו בארץ-ישראל? ההיפך ממש! עבדים היו בארץ גלותם, ופתאום הם מוצאים עצמם בתוך חירות בלי גבול, חירות פרועה... והנהם מתהלכים עם הערבים באיבה ואכזריות, מסיגים גבולם שלא בצדק, מכים אותם בחרפה בלי כל סיבה מספקת...“

כך כתב אהד-העם, במאמרו „אמת מארץ-ישראל“ בי-שנת 1891. מאמר שלא למדנו אותו בבית-הספר, שאף ילד ישראלי אחד אינו לומד על קיומו.

הספקות אינם חדשים לגמרי. הם מבצעים פה ושם מבין הניירות הצהובים של העבר. הנה אלומת-אור חיוורת: מסכ נורדאו פורץ לחדרו של הרצל, כשנודע לו על קיומם של ערבים בארץ, וקורא: „לא ידעתי זאת! הרי עושים אנו עוול!“ ובמאי 1914 הציע ויקטור יעקובסון, נציג ציוני בארץ, לארתור רופין, איש הי-התיישבות, שמשטחי-הקרקע החדשים אשר יירכשו על-ידי היהודים, יוקצה חלק מסוים לפלאחים הערביים, והכריחה בתש"ח — האם היתה כאמת מרצון חופשי, לפי פקודת המנהיגים?

מדוע לא נמצא שום מיסמך על קריאה כזאת של המנהיגים הערביים? מה היתה ההשפעה של זועת דיר-יאסין על אוכלוסייה נחשלת ואחוזת-אימה? כמה כפרים רוקנו על-ידי פעולות מן הסוג שהשתפתו בהן? הנה מגלה קצין בכיר בצה"ל, אחרי שסיים את שירותו, שאפילו בחיפה עודד בן-גוריון, על פי דרישת דיין, את בריחת האוכלוסייה למחרת הכיבוש! **שאלות, שאלות, שאלות.**

המליצות הישנות אינן עוררות עוד. יש צורך לחשוף את האמת, כמו שהיתה, מי היה בארץ, איך הוזה האוכ-לוסייה, אילו שיטות היו נקוטות. **האם כל עברנו הלאומי הוא פיתחת-רפיה, וקי ישר מתמשך ממושבי הברון עד דיקקה? או שכאמת היה הכד אחרת?**

פאראנוייה

נגד סכיזופרניה

פיליטוניסט צעיר ומריר, יעקוב רוטבליט, הת-חיל להמשיל את ישראל לארץ דמינית בשם פאר-ראנוייה, לוחמת בארץ אויבת הקרוייה סכיזופרניה.

פאראנוייה — נוף מדומה. אדם איבד את הקשר עם המציאות, חי לו בעולם דימויני משלו. האמנם זהו מצבנו? האם נגזר עלינו לחיות בסחירה שאין ממנה מוצא?

האם עלינו לבחור בין שתי אפשרויות: לעשות שקר כנפשנו, כדרכו של גלילי, או לפקפק בעצם זכותנו להימצא בארץ זו, כדרכו של קינן?

הדרך הראשונה היא מסוכנת מאין כמוה. היא עלולה להוביל לאותה מחלת-נפש קולקטיבית, הקרוייה פא-רנוייה — מחלת-אוק, שסופה חורבן נפשי וחייוני. היא עלולה להביא למפורעות לאומית, להרס ריקמת חיינו, ובעיקר: לאובדן הדור הבא, שייצג שאלות וימאס ב-שקרים, כדרך עמיתו האמריקאי.